

SAKSGANG		
Utvalg	Møtedato	Saksnr
Kontroll- og kvalitetsutvalget	16.06.21	23/21
Kommunestyret	20.09.21	

Saksansvarlig:	Arkivkode:	Arkivsak:
Toril Hallsjø	216	

FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORTEN «ARBEIDSMILJØ OG YTRINGSKLIMA»

Sekretariatets forslag til vedtak og innstilling til kommunestyret:

- 1. Karmøy kommunestyre tar forvaltningsrevisjonsrapporten «Arbeidsmiljø og ytringsklima» fra KPMG AS til orientering.*
- 2. Rapporten oversendes rådmannen for videre oppfølging av rapportens anbefalinger.*
- 3. Rådmannen gir tilbakemelding til kommunestyret via kontroll- og kvalitetsutvalget om oppfølging av rapporten innen 12 måneder etter kommunestyrets vedtak.*

Vedlegg: Rapporten – «Arbeidsmiljø og ytringsklima», utarbeidet av KPMG AS, juni 2021

Bakgrunn

Kontroll- og kvalitetsutvalget vedtok i møtet 23.09.20, sak 33/20 at de ønsket å få lagt fram utkast til prosjektplan på et prosjekt om arbeidsmiljø og ytringsklima til møtet i oktober. Prosjektet var av utvalget satt øverst på listen av prioriterte prosjekt i plan for forvaltningsrevisjon for årene 2020-2024. Kommunestyret vedtok planen i møtet 21.09.20, sak 117/20, og det ble også gitt fullmakt til å fravike planen.

Utvalget godkjente prosjektplanen i møtet 21.10.20, sak 39/20, hvor rammer og tidsplan for KPMG AS ble fastlagt. Rammen ble satt til 250 timer. Timetallet inkluderer presentasjon av rapporten i utvalget, men ikke forberedelse og presentasjon av rapport i kommunestyret

Bestillingen ble sendt fra sekretariatet i brev datert 25.09.20 til KPMG.

Mandatet

Formålet til forvaltningsrevisjonen er å undersøke i hvilken grad Karmøy kommune ivaretar sitt ansvar som arbeidsgiver etter arbeidsmiljøloven kapittel 2 A og §§ 4-2 tredje ledd og 8-2 første ledd bokstav c, andre, tredje og fjerde ledd. (jf. § 8-1); herunder hvordan kommunen legger til rette for et godt ytringsklima i organisasjonen.

Forvaltningsrevisjonen vil være forbedringsorientert, og vil ha som formål å gi anbefalinger om tiltak dersom forvaltningsrevisjonen avdekker avvik eller mulige forbedringsområder.

Problemstillinger

På bakgrunn av formålet blir følgende problemstillinger foreslått fra revisjonen:

1. I hvilken grad oppfyller Karmøy kommune kravene til håndtering av varsling i arbeidsmiljøloven og anbefalingene fra KS?

- 1.1. Hvordan er kommunens retningslinjer for varsling utformet?
- 1.2. Hvordan er retningslinjene kommunisert og tilgjengeliggjort?
- 1.3. Hvordan oppfattes retningslinjene blant kommunens ansatte?
- 1.4. Hvordan brukes avvikssystemet til å melde fra om kritikkverdige forhold?
- 1.5. Hvordan er anbefalingene fra forvaltningsrevisjonen i 2017 fulgt opp?

2. I hvilken grad tilrettelegger Karmøy kommune for et godt ytringsklima?

- 2.1. Hvilke rutiner har Karmøy kommune for ytringsklima?
- 2.2. Hvilke strategier og handlingsplaner har Karmøy kommune for ytringsklima?
- 2.3. Hvor stor bevissthet har kommunens mellomledere om å skape et godt ytringsklima?
- 2.4. Hvordan oppleves ytringsklimaet blant de ansatte?
- 2.5. Hvordan legger kommunen til rette for medvirkning, informasjon og drøfting (medbestemmelse)?

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i samsvar med kravene i RSK001 - Standard for forvaltningsrevisjon. Metoder som har vært benyttet er dokumentanalyse, spørreundersøkelse, intervjuer og case – gjennomgang av utvalgte varslingssaker og avviksmeldinger. Det er gjennomført intervjuer med 11 personer, herunder personalsjef, varslingssekretariat, fire mellomledere, hovedverneombud, verneombud og tillitsvalgt. Data fra intervjuene er verifisert av respondentene, dvs. at de har fått mulighet til å lese gjennom referatene og gjøre eventuelle korrigeringer.

En Questback ble sendt ut til 1823 ansatt og 394 (22 %) har svart. Undersøkelsen, som betyr at revisor er 95 % sikre på dersom alle hadde svart, ville svarene vært innenfor +/- 4,5 % av svarene i undersøkelsen. Revisor anser det som tilstrekkelig sikkerhet for de vurderinger som er gjort.

Til grunn for rapporten ligger også en gjennomgang og analyse av sentrale dokumenter opp mot revisjonskriteriene. Liste over mottatt dokumentasjon er tatt inn i rapportens vedlegg 1. Revisjonskriteriene framgår i vedlegg 2.

KPMG sitt team har bestått av oppdragsansvarlig revisor Harald Sylta, prosjektleder Merethe Skjelbræk og prosjektmedarbeider Sindre Rødne Dueland.

Vurderinger og anbefalinger

Med dette som utgangspunkt har KPMG gjennomført prosjektet. Rapporten er oversendt rådmannen til uttalelse 25.05.21 med høringsfrist 07.06.21. Sekretariatet mottok endelig rapport den 08.06.21.

På bakgrunn av undersøkelsene har revisjonen kommet med følgende **anbefalinger**:

Revisor anbefaler Karmøy kommune å:

- ✓ **legge til prinsipper om mobbing, trakassering og diskriminering i sine etiske retningslinjer,**
- ✓ **fjerne henvisninger til lojalitetsplikt i dokumenter som omtaler yringsfrihet eller varsling,**
- ✓ **sikre at de har et system som også gir innleide arbeidstakere tilstrekkelig informasjon om varslingssysteme.,**
- ✓ **vurdere sentralisert ansvar for behandling av varslingssaker og gi sekretariatet en tydeligere rolle i å proaktivt kvalitetssikre at mottatte varsel følges opp,**
- ✓ **sikre en sentral oversikt over alle saker som omhandler varsling og vurderer en periodisk rapportering av dette til kontrollutvalget i tråd med vanlig praksis i andre kommuner og vurdere kategorisering av varslingssaker etter kompleksitet,**
- ✓ **vurdere bruken av varslingssystemet og avvikssystemet opp mot hverandre, (Kommunen bør vurdere om det er hensiktsmessig å ha to separate systemer, eller vurdere om det er mulig å gi mer informasjon om bruk av systemene.)**
- ✓ **vurdere å etablere en egen strategi og handlingsplan for å bedre yringsklimaet i kommunen,**
- ✓ **lage en ordning for skolering av ledere med personalansvar i yringsfrihet, varsling og yringsklima,**
- ✓ **etablere en buddy-ordning for ledere med personalansvar om håndtering av yringsfrihet, varsling og yringsklima,**
- ✓ **følge opp denne forvaltningsrevisjonen med å gjøre egne og mer detaljerte arbeidsmiljøundersøkelser for å få ytterligere forståelse av utforingene de ansatte opplever rundt yringsklima.**

Sekretariatet viser til rapportens **sammendrag**, som ligger fremst i rapporten og revisors vurderinger i rapportens kapitler 2 og 3. I kapittel 2 er håndtering av varsling omhandlet og i kapittel 3 om tilrettelegging for yringsklima og medvirkning. Ut i fra sine vurderinger har revisor i kommet fram til flere anbefalinger under hver av underpunktene. Disse er gjengitt samlet ovenfor. For mer detaljer vises det til selve rapporten.

I følge forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14 skal revisor sende utkast av rapporten til uttalelse til kommunedirektøren. Uttalelsen skal i sin helhet fremgå av rapporten. Uttalelsen fra rådmannen er gjengitt ovenfor/forrige side, og i rapporten under kapittel 4.

Rådmannens kommentarer

Rapporten er verifisert og rådmannens tilbakemelding er tatt inn i rapportens kapittel 4. Rådmannen skriver blant annet følgende (utdrag):

«Rådmannen takker for forvaltningsrevisjonsrapporten som omhandler varsling, yringsklima og medvirkning. Dette er prioriterte og viktige områder som har stort fokus i Karmøy kommune.

Resultatene indikerer at kommunen har et betydelig forbedringspotensial, og revisors observasjoner og anbefalinger vil bli fulgt nøye opp i det pågående arbeidet.....

.....Resultatene som presenteres i rapporten er overraskende og indikerer at vi fortsatt har en vei å gå for å oppnå våre mål og strategier. Dette krever fortsatt fokus på våre langsiktige og målrettede strategier og involverer hele organisasjonen.

.....

Kommunestyret i Karmøy vedtok i november 2019 etiske retningslinjer. Forvaltningsrevisjonen peker på at bruk av begrepet lojalitetsplikt ikke er forenlig sett opp mot den enkeltes yringsfrihet, og rådmannen ser at formuleringen kan være uheldig og støtter forslaget om endring.

Forvaltningsrevisjonen gir en klar indikasjon på at yringsklima må bedres. Karmøy kommune vil fortsette det pågående arbeidet med kartlegging av arbeidsmiljøfaktorer inkludert psykososiale arbeidsmiljøfaktorer. ....

Kommunens kommunikasjonsstrategi er under utarbeidelse og vil også være et viktig bidrag med tanke på retten til yringsfrihet.»

Konklusjon

Sekretariatet har gjort en vurdering av at rapporten er av god kvalitet ihht. standardkravene til forvaltningsrevisjonsrapporter (RSK001), og at den er i samsvar med kontroll- og kvalitetsutvalgets bestilling og vedtatt prosjektplan. Valg av revisjonskriterier er relevante sett opp mot problemstillingene. Revisors vurderinger og anbefalinger er videre basert på innsamlet materiale, revisjonskriteriene og de metodiske avgrensningene.

Resultatet etter forvaltningsrevisjonen viser at kommunen har forbedringspotensialet, i og med at undersøkelsen avdekker flere forbedringsområder. Sekretariatet vil på den bakgrunn anbefale at kontroll- og kvalitetsutvalget ber kommunestyret vedta at revisjonens anbefalinger blir fulgt opp.

Sekretariatet vil anbefale at det settes en frist for rådmannen til når kommunestyret via kontrollutvalget får tilbakemelding om status for anbefalingene.

En forvaltningsrevisjonsrapport skal systematisk følges opp for å sikre at forvaltningen setter i verk tiltak for å rette opp påviste avvik/svakheter og kontrollutvalget må sørge for at kommunestyrets vedtatte merknader til rapporter følges opp av rådmannen. Det er anbefalt at slik oppfølging skjer fra 6 til 12 måneder etter at rapporten er vedtatt av kommunestyret.

I denne saken kan det være naturlig å sette 12 måneder, da flere av forholdene vil det trenge litt tid å gjennomføre. Det er bedre å få tilbakemelding for hva som er gjort enn å få tilbakemelding om hvilke planer for tiltak som er tenkt å bli satt i verk. Tilbakemelding om iverksatte og gjennomførte tiltak vil da kunne bli lagt fram som sak om oppfølging for utvalg/kommunestyret høsten 2022.

I følge rundskriv H-02/06 skal kontrollutvalget innstille direkte til kommunestyret i forbindelse med behandling av forvaltningsrevisjonsrapport.

Aksdal, 09.06.21

Toril Hallsjø (sign.)
Daglig leder/utvalgssekretær